

Justitie

Ministerie van Justitie

Raad voor de Kinderbescherming

Landelijk Bureau

Protocol ASAA:

Afstand, Screening, Adoptie en Afstammingsvragen

November 2008

Inhoudsopgave

Inleiding	3
1 Afstand: algemeen	4
1.1 Juridisch kader	4
1.2 Taken en werkwijze	5
2 Afstand: vondelingen	7
2.1 Juridisch kader	7
2.2 Taken en werkwijze	7
3 Afstand: draagmoederschap	9
3.1 Inleiding en juridisch kader	9
3.2 Taken en werkwijze	10
3.2.1 <i>Laag (of half) technologisch draagmoederschap</i>	10
3.2.2 <i>Hoogtechnologisch draagmoederschap</i>	12
4 Uitgangspunten en juridisch kader voor adoptie	15
4.1 Inleiding	15
4.2 Uitgangspunten voor (interlandelijke) adoptie	15
4.3 Strafbaarstelling	16
4.4 Erkenning buitenlandse adoptie (Wet conflicterende adoptie)	17
5 Taken en werkwijze: screeningsonderzoek	18
5.1 Opneming buitenlands kind ter adoptie	18
5.1.1 Taak van de Raad	18
5.1.2 Voorwaarden rond het onderzoek	19
5.1.3 Opschorting van het onderzoek	20
5.1.4 Opneming van een kind in strijd met wettelijke regels	21
5.1.5 Onderzoek	21
5.1.6 Rapportage	25
5.2 Opneming in Nederland geboren kind ter adoptie	26
5.2.1 Taak van de Raad	26
5.2.2 Werkwijze en onderzoek	26
5.3 Opneming Nederlands pleegkind	27

5.3.1	Taak van de Raad	28
5.3.2	Werkwijze	28
5.4	Advisering aan een rechter of buitenlandse instantie	30
5.4.1	Taak en werkwijze	30
5.4.2	Onderzoek	30
6	Afstammingsvragen	31
6.1	Juridisch kader	31
6.2	Taken en werkwijze	31

Inleiding

In dit protocol ASAA staan, in aanvulling op het Kwaliteitskader, nadere regels beschreven betreffende het afstand doen van een kind, de screening van een adoptief of pleeggezin, de adoptie van een kind en tenslotte de procedure rond vragen over afstamming.

Ook voor deze verschillende soorten raadscontacten is naast de Nederlandse wet- en regelgeving het Internationale Verdrag inzake de Rechten van het Kind leidend.

In deze categorie zaken heeft de Raad voor de Kinderbescherming veelal te maken met kinderen met een ander land van herkomst dan Nederland. Ten aanzien van die landen heeft de Nederlandse overheid (waaronder de Raad voor de Kinderbescherming) dan ook een bijzondere verantwoordelijkheid. Deze zijn onder meer verwoord in de uitgangspunten bij interlandelijke adoptie.

1 Afstand: algemeen

1.1 Juridisch kader

De Nederlandse wetgeving kent geen specifieke bepaling waarin het afstand doen van een kind wordt geregeld. Onder afstand doen wordt begrepen dat ouders de hen bij de wet opgedragen taak (art 1:247 BW) om hun kind te verzorgen en op te voeden niet uitvoeren en ook niet de intentie hebben om dit uit te voeren. Er wordt als het ware afstand gedaan van de plicht om het gezag uit te oefenen.

Omdat elk kind in Nederland onder gezag moet staan, verzoekt de Raad aan de kinderrechter om een voorlopige gezagsvoorziening en wanneer de afstandsouder bij de afstand blijft om een definitieve gezagsvoorziening.

Internationale verdragen bevatten voor het doen van afstand van een kind ter adoptie de volgende algemene uitgangspunten:

- Het Internationaal verdrag inzake de rechten van het kind (IVRK, art. 7) bevat het uitgangspunt dat een kind recht heeft op een naam en, voor zover mogelijk, het recht heeft zijn of haar ouders te kennen en door hen te worden verzorgd. IVRK art. 8 voegt hieraan toe dat verdragspartijen zich verbinden tot eerbiediging van het recht van het kind zijn of haar identiteit te behouden, met inbegrip van nationaliteit, naam en familiebetrekking zoals wettelijke erkend. IVRK art. 18 schrijft voor dat beide ouders de gezamenlijke verantwoordelijkheid hebben en als eerste verantwoordelijk zijn voor de opvoeding en ontwikkeling van hun kind. Het belang van het kind is hun eerste zorg.
- Zowel in het IVRK, art. 21 als het Haags adoptieverdrag (HAV) (preambule) is uitdrukkelijk neergelegd dat interlandelijke adoptie pas kan worden overwogen indien het kind niet in een pleeg- of adoptiegezin in het land van herkomst kan worden geplaatst noch op passende wijze aldaar kan worden verzorgd.
- Het Haags adoptieverdrag (art. 4) bepaalt voorts dat toestemming voor een voorgenomen adoptie niet mag zijn verkregen tegen betaling, of in ruil voor enige andere tegenprestatie en dat de toestemming van de moeder eerst na de geboorte van het kind in alle vrijheid moet zijn gegeven.

- Uit het Europees Verdrag voor de rechten van de mens (EVRM, art. 2 en art.12) kan worden afgeleid dat de volwassenen geen recht hebben op een kind. Met andere woorden: het belang van het kind staat centraal.

1.2 Taken en werkwijze

Informeren BJZ

Zodra de Raad ten aanzien van het voornemen van afstand ter adoptie van een nog ongeborn kind een melding krijgt (van het Fiom¹, VBOK² of van een andere organisatie of persoon) informeert de Raad Bureau Jeugdzorg (BJZ), zodat BJZ een plaatsing in een neutraal-terrein-gezin kan voorbereiden. Deze plaatsing is bedoeld voor maximaal 3 maanden.

Doorverwijzing naar Fiom of VBOK

Als een aanstaande ouder het voornemen tot afstand van een nog ongeborn kind bij de Raad kenbaar maakt, wordt die ouder in verband met de noodzakelijke onafhankelijke counseling verwezen naar Fiom of VBOK.

Verzoek tot voorlopige voogdij

Zodra de Raad door Fiom/VBOK of een ziekenhuis is geïnformeerd over het tijdstip van geboorte start de Raad onmiddellijk een onderzoek en dient een verzoek tot voorlopige voogdij in, zodra het kind is geboren.

Privacy

De Raad neemt de privacy van het kind en die van de ouder(s) in acht en draagt zorg voor geheimhouding (voor zover dat noodzakelijk en mogelijk is).

Definitieve gezagsvoorziening

Binnen de door de rechter te bepalen vervaltermijn (tot 12 weken) na de beschikking waarin BJZ met de voorlopige voogdij over de baby is belast, checkt de Raad of de afstand vrijwillig is. Tevens laat de Raad de afstandsverklaring door de betreffende ouder ondertekenen. Voorts maakt de Raad een vervolgpcedure om de definitieve gezagsvoorziening aanhangig bij de rechter.

¹ Fiom: Stichting Ambulante Fiom

² VBOK: Vereniging ter Bescherming van het Ongeborn Kind

Selecteren aspirant-adoptiegezinnen

Drie maanden na de geboorte van het kind is bij de Raad (veelal) duidelijk of de ouder(s) bij het voornemen tot afstand blijft (blijven) en daartoe een afstandsverklaring hebben getekend dan wel dat zij (mogelijk) terugkomen op het voornemen tot afstand.

Indien ouder(s) bij het afstandsbesluit blijven, selecteert de Raad drie aspirant-adoptiegezinnen en organiseert overleg met Fiom/VBOK en BJZ over de plaatsing van het kind in het gekozen aspirant-adoptiegezin. Bij de keuze van de aspirant-adoptiefouders wordt allereerst zoveel mogelijk rekening gehouden met de specifieke behoeften van het kind en vervolgens voor zover mogelijk met de eventuele wensen van de eigen ouder(s).

De Raad neemt binnen 6 maanden na de voorlopige voogdij beschikking een besluit over (a) de ontheffing van het gezag van de afstandsouder over het kind en (b) over de definitieve toewijzing van de voogdij.

Intrekking beslissing tot afstand

De Raad wijst de ouder(s) en de pleegouders c.q. aspirant-adoptiefouder(s) erop dat de beslissing tot de afstand door de ouder(s) kan worden ingetrokken tot het moment dat op het adoptieverzoek van de pleegouders/aspirant-adoptiefouder(s) door de rechter is beslist.

Indien de ouder(s) terugkomen op de afstand stelt de Raad een onderzoek in over of en zo ja wanneer en onder welke voorwaarden het mogelijk is dat de ouder(s) zelf voor het kind gaat zorgen. Indien het een minderjarige ouder betreft doet de Raad indien nodig een voorstel voor de voorziening in het gezag en rapporteert en adviseert de rechter uiterlijk binnen 6 maanden na de geboorte van het kind hierover.

Melding bij de IND

Indien het een kind betreft met een niet-Nederlandse nationaliteit, wordt dit gemeld aan de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND), en zonodig aan het land van de nationaliteit van het kind.

2 Afstand: vondelingen

2.1 Juridisch kader

In Nederland wordt heel af en toe (gemiddeld minder dan een keer per jaar) een jong kind levend en hulpeloos achtergelaten. Meestal gaat het om een erg jong kind, dat nog volledig afhankelijk is van de zorg van anderen. Het kind kan door het te vondeling leggen schade ondervinden of zelfs overlijden voordat iemand het opmerkt. Het als vondeling achterlaten van een kind levert een (acute) en ernstige bedreiging op voor de belangen van het kind. Wie een kind hulpeloos achterlaat, brengt het in levensgevaar. Een kind te vondeling leggen, is een strafbaar feit. Politie en justitie starten altijd direct een onderzoek om de identiteit van de ouders te achterhalen. Een kind heeft het recht om zijn ouders te kennen en op te groeien bij zijn eigen ouders (art. 7 IVRK). Vooral ook om die reden zullen politie en Justitie trachten de identiteit van de ouder(s) te achterhalen.

2.2 Taken en werkwijze

Voorlopige voogdijmaatregel

Zodra de Raad van de politie of van het ziekenhuis een melding heeft ontvangen over het aantreffen van een vondeling, en (nog) niet bekend is wie de ouders zijn, vraagt de Raad zo spoedig mogelijk om een voorlopige voogdijmaatregel bij de rechter waarbij BJZ als voogd wordt voorgesteld.

Definitieve gezagsvoorziening

Gedurende de periode van de voorlopige voogdij start de Raad een onderzoek naar het definitieve gezag. Binnen de door de rechter te bepalen vervaltermijn (tot 12 weken) na de beschikking waarin BJZ met de voorlopig voogdij over de vondeling is belast, maakt de Raad een vervolprocedure voor de definitieve gezagsvoorziening aanhangig bij de rechter. In het kader van het onderzoek vindt overleg plaats tussen de Raad, BJZ, en indien de ouders bekend zijn, ook met de ouders en al dan niet met Fiom/VBOK. Hierbij is het uitgangspunt dat het kind het best kan opgroeien bij zijn eigen ouders.

Procedure voor afstand

Indien bekend is/wordt wie de ouder(s) is/zijn en blijkt dat zij geen mogelijkheden zien om hun kind op te voeden, kunnen zij besluiten afstand te doen van hun kind. De Raad start dan de procedure voor afstand, zoals hierboven omschreven (in paragraaf 4.2).

Privacy

De Raad neemt de privacy van het kind en die van de eventueel achterhaalde ouder(s) in acht en draagt zorg voor geheimhouding (voor zover mogelijk).

3 Afstand: draagmoederschap

3.1 Inleiding en juridisch kader

Als draagmoeder wordt aangemerkt de vrouw die zwanger is geworden met het *voornemen* een kind te baren voor een ander die het ouderlijk gezag over het kind wil krijgen, dan wel anderszins duurzaam de verzorging en opvoeding voor het kind op zich wil nemen (art. 151b lid 3 Wetboek van Strafrecht). Voor het zijn van draagmoeder moet het voornemen tot het doen van afstand van het kind aan een ander er dus al zijn vóór het ontstaan van de zwangerschap.

In alle andere gevallen waarin geen sprake is van een voornemen vóór het ontstaan van de zwangerschap, maar pas tijdens de zwangerschap of na de bevalling het voornemen tot afstand doen van het kind ontstaat, is er sprake van (het uiten van de wens om) afstand (te) doen zoals beschreven in hoofdstuk 1 met de daarbij behorende werkwijze en voorwaarden.

Als wensouder(s) word(t)en aangemerkt de meerderjarige(n) die met hulp van een draagmoeder een kind in het eigen gezin willen opnemen.

In Nederland geldt het juridische principe “mater semper certa est” (de moeder is altijd zeker). Dat wil zeggen dat de draagmoeder waaruit het kind is geboren juridisch wordt aangemerkt als de moeder van dat kind. Indien een draagmoeder een kind krijgt binnen een huwelijkse relatie zijn de draagmoeder en haar echtgenoot de juridische ouders van het kind. In de andere gevallen ontstaat er alleen tussen de moeder en het kind een familierechtelijke relatie.

Opneming alleen met schriftelijke toestemming

Indien wensouders een pleegkind (geboren uit een draagmoeder) in hun gezin willen opnemen dat jonger is dan 6 maanden, is voorafgaande schriftelijke toestemming van de Raad noodzakelijk (art. 1: 241 lid 3 BW). Het niet in het bezit hebben van een dergelijke schriftelijke toestemmingsverklaring levert een strafbaar feit op (art. 442a Wetboek van Strafrecht). Bij kennisname hiervan is uitgangspunt dat de Raad hiervan aangifte doet.

Commercieel draagmoederschap

Het uit winstbejag bevorderen dat een kind van jonger dan zes maanden zonder toestemming van de Raad als pleegkind in een gezin wordt opgenomen is strafbaar (art 151a Wetboek van Strafrecht). Het bemiddelen voor draagmoederschap of het openbaar maken van gegevens dat iemand draagmoeder wil worden of het openbaar maken van gegevens waaruit blijkt dat wensouders een draagmoeder zoeken is eveneens strafbaar (art. 151b). Wanneer de Raad hiervan kennisneemt is het uitgangspunt dat hiervan aangifte wordt gedaan (conform de Richtlijn aangifte strafbare feiten).

Draagmoeder in het buitenland

Wanneer het gaat om wensouders die woonachtig zijn in Nederland en een draagmoeder, die in het buitenland woonachtig is en/of in het buitenland bevalt, is de wet- en regelgeving voor interlandelijke adoptie van toepassing. Het opnemen van een buitenlands kind ter adoptie in het gezin zonder beginseltoestemming (zie Protocol Adoptie en Screening: hoofdstuk 3.1 over interlandelijk adoptie) is strafbaar (art. 28 Wobka). Wanneer de Raad hiervan kennisneemt is het uitgangspunt dat hiervan aangifte wordt gedaan (conform de Richtlijn aangifte strafbare feiten).

3.2 Taken en werkwijze

3.2.1 Laag (of half) technologisch draagmoederschap

Bij laagtechnologisch draagmoederschap is de eikel van de draagmoeder door middel van inseminatie bevrucht met het semen, veelal van de wensvader maar het kan ook van een (anonieme) donor zijn.

Het kind dat uit de zwangerschap ontstaat kan dus voor 50% van de wensouders zijn maar is in ieder geval een biologisch eigen kind van de draagmoeder en eventueel van de partner van de draagmoeder wanneer hij de verwekker is.

Doorverwijzing draagmoeder en wensouders

Indien een meerderjarige zich tot de Raad wendt met het voornemen om (laag- technologisch) draagmoeder te worden, verwijst de Raad door naar de FIOM voor nadere informatie over afstand doen en de impact daarvan op moeder en kind en het belang van een open³ adoptie.

³ Open adoptie is een vorm van adoptie waarbij er contact blijft tussen de biologische moeder en haar kind dat opgroeit bij andere ouders.

Indien wensouders zich tot de Raad wenden met het voornemen om een kind op te gaan nemen met behulp van een draagmoeder, verwijst de Raad hen door naar de FIOI en de Stichting Adoptie Voorzieningen voor voorlichting en voorbereiding op het opnemen van een kind van een ander en de impact van het afgestaan zijn op een adoptie kind en het belang van een open adoptie.

Indien wensouders overwegen een kind geboren uit een draagmoeder in hun gezin op te nemen en de Raad hiervan in kennis wordt gesteld op het moment dat de zwangerschap al een feit is, maar nog vóór de geboorte van het kind, en er niet eerder contact is geweest met de Raad, verwijst de Raad hen door naar de FIOI en de Stichting Adoptie Voorzieningen voor voorlichting en informatie zoals hiervoor genoemd.

Verzoek tot opnemning

Wanneer het kind is geboren dienen de wensouders, als zij het kind binnen 6 maanden na de geboorte willen opnemen, hiervoor *voorafgaand* aan de opnemning schriftelijk toestemming verkregen te hebben van de Raad. Tevens dienen zij binnen een week na opnemning van een kind in hun gezin (ook als het kind ouder is dan 6 maanden) de afdeling bevolking van de gemeente waar het pleegkind verblijft schriftelijk daarvan in kennis te stellen, waarna de gemeente deze melding dient door te geven aan de Raad.

Onderzoek

Wanneer de Raad het verzoek van de wensouders om toestemming tot opnemning van het kind ontvangt, zal de Raad onderzoek instellen teneinde te kijken of het in het belang van het kind is dat het in het gezin van de wensouders wordt opgenomen.

Indien er géén sprake is van genetische verwantschap tussen het kind en de wensouders, zal de gewone procedure met betrekking tot het afstand gevolgd worden. Dit betekent o.a. dat een kind alleen geplaatst wordt bij aspirant-adoptiefouders die de voorbereiding van de stichting Adoptie Voorziening hebben gevolgd en die eerder een gezinsonderzoek hebben ondergaan waaruit gebleken is dat zij geschikt zijn voor het opnemen van een (in Nederland geboren) adoptiekind. Er wordt een bedenktijd voor de biologische ouder in acht genomen van drie maanden. In het onderzoek zal

ook bekeken worden of het mogelijk is om het kind bij de eigen ouder(s) op te laten groeien.

Indien uit DNA blijkt dat het kind genetisch het kind van de wensvader is, zal in het onderzoek bekeken worden of het in het belang van het kind is dat het opgroeit bij de vader en zijn gezin of dat het in het belang van het kind is dat het opgroeit bij de biologische moeder en haar eventuele gezin. In het onderzoek wordt ondermeer bekeken of de wensmoeder is voorgelicht over het worden van adoptief moeder voor een kind van een ander. Voor wat betreft de biologische moeder wordt gekeken of zij onafhankelijke counseling heeft gehad over haar voornemen om afstand te doen. Voor zover van toepassing wordt de procedure met betrekking tot afstand gevolgd.

Opneming in het gezin zonder voorafgaande toestemming van de Raad

In geval de gemeente aan de Raad meldt dat een kind onder de zes maanden is opgenomen in een gezin binnen 6 maanden na de geboorte, maar door de Raad hiervoor vooraf geen toestemming is gegeven, doet de Raad onderzoek naar deze illegale opneming. Er wordt een onderzoek gestart naar de opvoedingssituatie om te bezien of een kindbeschermingsmaatregel en uithuisplaatsing op zijn plaats zijn.

Voorts is uitgangspunt dat aangifte wordt gedaan van het gepleegde strafbare feit.

3.2.2 Hoogtechnologisch draagmoederschap

Bij hoogtechnologisch draagmoederschap wordt gebruikt gemaakt van een eicel die niet de eicel is van de draagmoeder.

Dat kan de eicel van de wensmoeder zijn, maar het kan ook de eicel zijn van een (al dan niet anonieme) eiceldonor. De eicel wordt via IVF bevrucht door semen, veelal van de wensvader maar het kan ook van een (anonieme) zaaddonor zijn. Het hieruit ontstane embryo wordt geplaatst in de baarmoeder van de draagmoeder met het voornemen dat zij het daar uit geboren kind niet zelf gaat verzorgen en opvoeden.

In het geval de eicel en zaadcel van de wensouders is, is het kind genetisch gezien een volledig eigen kind van de wensouders. In alle andere gevallen kan het voor 50% genetisch het kind zijn van de wensvader of voor 0% genetisch het kind zijn van de wensouders.

Rol ziekenhuis of fertiliteitskliniek

Hoogtechnologisch draagmoederschap kan alleen plaatsvinden door IVF waardoor er altijd behandeling plaatsvindt in een ziekenhuis of infertiliteitskliniek.

Bij hoogtechnologisch draagmoederschap wordt er vanuit gegaan dat er gebruik wordt gemaakt van het genenmateriaal van de wensouders en dat de voorlichting, voorbereiding en begeleiding van zowel de draagouder(s) als de wensouder(s) verzorgd zijn door het ziekenhuis.

De wensouders dienen aan de Raad de volgende bescheiden te overleggen:

- een verklaring van het ziekenhuis/IVF-kliniek dat draagmoeder zwanger is van een kind dat genetisch een volledig eigen kind van wensouders is. Deze verklaring moet zijn ondertekend en van een officiële stempel van het ziekenhuis of kliniek zijn voorzien;
- een verklaring waaruit blijkt dat voldaan is aan alle wettelijke voorwaarden zoals opgenomen in de richtlijn hoogtechnologisch draagmoederschap van de NVOG van januari 1999;
- een verklaring dat de betrokkenen aan alle formaliteiten conform het protocol van het ziekenhuis hebben voldaan waaronder het overleggen van een verklaring omtrent het gedrag (VOG).

Alleen als aan deze voorwaarden is voldaan, kan de Raad volstaan met een beperkt onderzoek.

In alle andere gevallen doet de Raad een uitgebreid onderzoek naar de voorgenomen afstand waarbij gekeken wordt of aan alle voorwaarden daarvoor is voldaan. Dat wil zeggen dat geen geldelijk of ander voordeel genoten wordt/gaat worden van de afstand van het kind, dat onafhankelijke counseling heeft plaatsgevonden en dat er een redelijke bedenktijd na de geboorte is voor het voornemen tot afstand.

Indien wensouder(s) een kind dat jonger is dan 6 maanden zonder de vereiste voorafgaande toestemming van de Raad in hun gezin hebben opgenomen, levert dit een strafbaar feit op. Uitgangspunt is dat aangifte wordt gedaan van het gepleegde strafbare feit.

Samenvatting

In alle gevallen van draagmoederschap wordt of een uitgebreid dan wel beperkt onderzoek naar de voorgenomen afstand gedaan.

Als opneming in het wensgezin conform de formele vereisten plaatsvindt en er geen contra-indicaties zijn, zal de Raad de ontheffing van de moeder c.q. de ouders van het gezag over het kind aanhangig maken, zulks ter voorbereiding op gezagstoewijzing en adoptie door de wensouders.

4 Uitgangspunten en juridisch kader voor adoptie

4.1 Inleiding

In Nederland geldt het stelsel van sterke adoptie. Dit houdt in dat door adoptie de geadopteerde en de adoptiefouder(s) (en zijn /hun bloedverwanten) in familierechtelijke betrekking tot elkaar komen te staan. Tegelijkertijd houden de familierechtelijke betrekkingen tussen de geadopteerde en zijn oorspronkelijke ouder(s) en hun bloedverwanten op te bestaan. Nationale adoptie komt tot stand door een uitspraak van de rechter op verzoek van twee personen (binnen of buiten huwelijk, van gelijk of verschillend geslacht) of op verzoek van één persoon (1:227 BW). Het is mogelijk om een in het buitenland geboren kind ter adoptie op te nemen (interlandelijke adoptie). Tevens is het mogelijk om een in Nederland geboren kind ter adoptie op te nemen (zie paragraaf 3.2).

Een adoptieverzoek wordt alleen toegewezen als aan de algemene en bijzondere voorwaarden die in de wet worden gesteld, is voldaan. Deze algemene en bijzondere voorwaarden vinden hun grondslag in de volgende verdragen, wet- en regelgeving:

- Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK);
- Haags adoptie verdrag (HAV);
- Wet opnemng buitenlandse kinderen ter adoptie (Wobka);
- Richtlijnen opnemng buitenlandse kinderen ter adoptie 2000;
- De Wet Conflictenrecht adoptie (WCAd 1 jan 2004; conflictenrecht inzake adoptie en de erkenning van buitenlandse adopties);
- Het Burgerlijk wetboek (BW) boek 1, Titel 12, waar de algemene en bijzondere voorwaarden voor adoptie zijn vermeld.

4.2 Uitgangspunten voor (interlandelijke) adoptie

Voor (interlandelijke) adoptie hanteert de Raad voor de Kinderbescherming de volgende uitgangspunten:

- Een kind heeft recht om op te groeien in het eigen gezin. Ouders of andere volwassenen hebben geen recht op kinderen, maar kinderen hebben wel recht op ouders;

- Wanneer het niet mogelijk blijkt voor een kind om op te groeien in zijn eigen gezin, wordt een oplossing gezocht bij familie, een (permanent) pleeggezin of adoptiegezin in het land van herkomst in de eigen cultuur. In het land van herkomst dienen deze mogelijkheden te zijn onderzocht alvorens interlandelijke adoptie kan worden overwogen (dit is het ultimum remedium karakter van interlandelijke adoptie of ook wel het subsidiariteitsbeginsel genoemd);
- Het uitgangspunt voor adoptie is het zoeken van vervangende ouders voor een kind. Daarmee ligt het accent bij de adoptieprocedures op hetgeen het kind nodig heeft voor zijn ontwikkeling en dus niet op de wensen, maar op de capaciteiten van de aspirant-adoptiefouders om een adoptiekind in hun gezin op te nemen;
- Met de adoptie wordt beoogd een kind veiligheid en geborgenheid, stimulering van ontwikkeling, continuïteit van relaties en juridische bescherming binnen een familie te bieden;
- Een kind heeft het recht de eigen ouders/afstamming te kennen.
- De aspirant-adoptiefouders dienen op een adoptie goed voorbereid te zijn en dienen daarvoor tevens geschikt en in staat te zijn bevonden. De informatie die nodig is om daarover te kunnen oordelen wordt onder meer verkregen door het overleggen van een medische verklaring, het opvragen van informatie uit Justitiële Documentatie en een verklaring omtrent het gedrag van de aspirant-adoptiefouders en een evt. partner en het gezinsonderzoek van de Raad.
- Er mag bij geen enkele partij die betrokken is bij adoptie sprake zijn van ongepast geldelijk voordeel.

4.3 Strafbaarstelling

Het opnemen van een in het buitenland geboren kind zonder dat aspirant-adoptief ouders in het bezit zijn van een geldige beginseltoestemming is strafbaar (art 2 en 28 Wobka). Eveneens strafbaar is het opnemen van een kind in het geval niet is voldaan aan de vereiste voorwaarden voor binnenkomst in Nederland (art. 8 en 28 Wobka). Zie ook art 1: 241 lid 3 Burgerlijk wetboek en art. 442a Wetboek van Strafrecht.

4.4 Erkenning buitenlandse adoptie (Wet conflicterende adoptie)

Nederland erkent de in het buitenland uitgesproken adoptie indien:

- een kind afkomstig is uit een land dat evenals Nederland het Haags Adoptie Verdrag heeft geratificeerd;
- vóór de komst naar Nederland aan alle door beide landen gestelde voorwaarden is voldaan, waaronder het hebben van een beginseltoestemming voor interlandelijke adoptie.

Indien een kind afkomstig is uit een land dat niet het Haags Adoptie Verdrag heeft geratificeerd dan wordt de buitenlandse- niet verdragsadoptie in Nederland erkend wanneer de adoptie is uitgesproken door:

1. een ter plaatse bevoegde autoriteit van de vreemde staat waar zowel de adoptanten als het kind gedurende de adoptieprocedure hun gewone verblijfplaats hadden, of;
2. een ter plaatse bevoegde autoriteit van de vreemde staat waar hetzij de adoptanten hetzij het kind in die periode hun/zijn gewone verblijfplaats hadden/had én de adoptie wordt erkend in de vreemde staat waar hetzij het kind hetzij de adoptanten in die periode hun/zijn gewone verblijfplaats hadden/had

Er zijn drie gronden op basis waarvan erkenning van de buitenlandse adoptie beslissing niet plaatsvindt, namelijk als:

- aan die buitenlandse adoptiebeslissing kennelijk geen behoorlijk onderzoek of behoorlijke rechtspleging is voorafgegaan;
- in het hierboven genoemde tweede geval de adoptiebeslissing in de andere betrokken vreemde staat niet is erkend;
- de buitenlandse adoptiebeslissing kennelijk in strijd zou zijn met de openbare orde.

5 Taken en werkwijze: screeningsonderzoek

5.1 Opneming buitenlands kind ter adoptie

5.1.1 Taak van de Raad

De Raad onderzoekt in opdracht van de Centrale autoriteit van het Ministerie van Justitie of de meerderjarige(n) die een buitenlands adoptiekind in hun gezin wil(len) opnemen (de zogenaamde aspirant-adoptiefouder(s) en eventueel zijn of haar partner) daar ook geschikt voor zijn. De Raad brengt op basis van dit gezinsonderzoek een rapport met advies uit aan de Minister van Justitie.

Het gezinsonderzoek van de Raad is gericht op het verkrijgen van inzicht in de geschiktheid van de aspirant-adoptiefouder(s) en de eventuele (huwelijkse) partner voor de verzorging en opvoeding van een buitenlands adoptiekind. In het onderzoek wordt vastgesteld welke beschermende factoren en welke risicofactoren voor een adoptiekind in het gezin aanwezig zijn, hoe deze zich tot elkaar verhouden en welke uiteindelijk de doorslag geven om de Minister van Justitie positief of negatief te adviseren over het verzoek om een beginseltoestemming te verlenen. Bij de afweging van genoemde beschermende factoren en risicofactoren staat het belang van het op te nemen, weliswaar nog onbekende, kind centraal.

Indien aspirant-adoptiefouders hebben aangegeven bereid te zijn om twee⁴ adoptiekinderen tegelijk⁵ op te nemen en/of om een kind ouder dan 2 jaar en/of een kind met een specifieke zorgbehoefte op te nemen, dient het onderzoek er tevens toe om inzicht te verkrijgen in de mogelijkheden die aspirant-adoptiefouders hiertoe hebben.

Indien aspirant-adoptiefouders de wens te kennen hebben gegeven om een *Nederlands* kind ter adoptie op te nemen, dient het onderzoek er ook toe de geschiktheid van adoptiefouders hiertoe te bezien.

⁴ Een onderzoek naar de geschiktheid voor het opvoeden van drie of meer kinderen die tegelijk moeten worden opgenomen, wordt pas gedaan nadat hiervoor een concreet voorstel is gedaan. In dat geval wordt de beschikbare buitenlandse informatie over de kinderen meegenomen in het onderzoek naar de geschiktheid van de beoogde aspirant-adoptiefouders voor het opvoeden van die specifieke kinderen.

⁵ Dit is alleen mogelijk wanneer de kinderen met elkaar verwant zijn of wanneer er tussen hen een zodanige relatie bestaat dat zij bezwaarlijk gescheiden kunnen worden.

Zie ook paragraaf 3.2.

De Raad doet eveneens op verzoek van de Minister van Justitie onderzoek naar en geeft de Minister advies over:

- een verzoek tot verlenging van de geldigheidsduur van een beginseltoestemming;
- een eventuele (voorgenomen) intrekking van een eerder afgegeven beginseltoestemming;
- het afgeven van een beginseltoestemming voor de opnemings van een tweede of volgend adoptiekind;
- een verzoek om een aanvullend onderzoek in verband met mogelijk nieuwe feiten en omstandigheden of ter verduidelijking van een eerder uitgebracht rapport;
- de afgifte van een vergunning tot verblijf voor een kind dat minder dan een jaar tevoren ter adoptie is opgenomen tijdens een periode waarin de aspirant-adoptiefouder(s) hun feitelijke verblijfplaats in het buitenland hadden;
- verzoeken om advies van een (buitenlandse) rechter/instantie over een voorgenomen adoptie van een in het buitenland geboren kind.

In de hierboven genoemde gevallen kan het onderzoek een beperkt dan wel een aanvullend karakter hebben.

Bevoegdheid

In uitzondering op paragraaf 3.2.1 van het Kwaliteitskader worden de in dit protocol beschreven onderzoeken en contacten alleen gedaan door gespecialiseerde teams op de locaties: Groningen (werkgebied Friesland, Groningen en Drenthe), Zwolle (werkgebied Flevoland en Overijssel), Haarlem (werkgebied Noord-Holland en Amsterdam Gooi & Vechtstreek), Arnhem (werkgebied Utrecht en Gelderland), Rotterdam (werkgebied Haaglanden, Zuid-Holland en Rotterdam), Breda (werkgebied Zeeland en Noord-Brabant West, Midden & Noord), Maastricht (werkgebied Limburg).

5.1.2 Voorwaarden rond het onderzoek

De Raad start het onderzoek indien is voldaan aan de volgende voorwaarden:

- De aspirant-adoptiefouder(s) zijn op basis van de formele vereisten, zoals gesteld in de wet, toegelaten tot de adoptieprocedure;
- De aspirant-adoptiefouder(s) c.q. aspirant-adoptiefouder en partner heeft/hebben de wettelijk verplichte voorlichting over adoptie van de Stichting Adoptie Voorzieningen (SAV) gevolgd;

- De aspirant-adoptiefouder(s) c.q. aspirant-adoptiefouder en partner heeft/hebben geen bezwaar gemaakt tegen het opvragen door de Raad van een uittreksel uit het Justitieel documentatieregister;

De aspirant-adoptiefouder(s) c.q. aspirant-adoptiefouder en partner heeft/hebben van elk van hen afzonderlijk een verklaring overlegd waaruit blijkt dat zij medisch gekeurd zijn door een onafhankelijk arts, die niet de eigen huisarts of een bekende (van één van beide) is.

5.1.3 Opschorting van het onderzoek

Opschorting van het onderzoek met één jaar

De Raad schort het onderzoek met één jaar op, indien blijkt dat de gezinssituatie feitelijk is gewijzigd of binnen afzienbare tijd feitelijk gaat wijzigen, doordat:

- in het gezin een eigen kind wordt verwacht of minder dan een jaar geleden een kind is geboren of is overleden;
- een pleegkind is opgenomen of minder dan een jaar geleden is vertrokken waarbij het doel van de plaatsing langdurige⁶ opvang is/was;

er sprake is van beëindiging van een relatie, waaronder door (echt)scheiding of overlijden van één van de partners⁷.

Opschorting van het onderzoek voor bepaalde tijd

De Raad schort het onderzoek voor een bepaalde tijd op indien blijkt dat:

- er in het voorafgaande jaar sprake is geweest van een miskraam of vroeggeboorte;
- aspirant-adoptiefouder(s) een vruchtbaarheidsonderzoek of -behandeling ondergaan.

De Raad kan het onderzoek voor een bepaalde tijd opschorten indien blijkt dat:

- er in het verleden een behandeling is geweest in verband met een ernstige chronische of levensbedreigende ziekte;

⁶ De opschorting van een jaar geldt niet ingeval van een kortdurende plaatsing zoals crisisopvang, weekend- of vakantieopvang van pleegkinderen.

⁷ In het geval de achtergebleven aanvrager zijn/haar verzoek voor een beginseltoestemming handhaaft, vindt voortzetting van het onderzoek niet eerder plaats dan één jaar na de betreffende (echt)scheiding, beëindiging relatie of overlijden. Als ijkdatum wordt het moment van wijziging van de woon- en verblijfplaats in het GBA register gehanteerd.

- de cliënt(en) verzoek(t)(en) om opschorting van het onderzoek.

Afhankelijk van de situatie wordt bepaald hoe lang het onderzoek wordt opgeschort en vanaf welk moment door de cliënt om voortzetting van het onderzoek kan worden verzocht. De Raad geeft schriftelijk aan tot welke datum het onderzoek wordt opgeschort. Na die datum heeft de cliënt één jaar de tijd om de Raad te verzoeken het onderzoek voort te zetten. Indien de cliënt niet binnen twee jaar na de opschorting aan de Raad te kennen geeft het onderzoek voort te willen zetten, geeft de Raad het onderzoek terug aan het Ministerie van Justitie met reden dat geen volledig onderzoek heeft kunnen plaatsvinden waardoor geen onderbouwd advies kan worden uitgebracht.

5.1.4 Opneming van een kind in strijd met wettelijke regels

Indien de Raad tijdens het gezinsonderzoek kennisneemt van de situatie dat aspirant-adoptiefouders, in strijd met de wettelijke regels, een (buitenlands) kind in hun gezin hebben opgenomen, dan levert dit een strafbaar feit op. Uitgangspunt is dat de Raad aangifte doet van het gepleegde strafbare feit. Tevens doet de Raad onverwijld melding hiervan aan de Centrale Autoriteit Interlandelijke Adoptie. Afhankelijk van de situatie kan de Raad het onderzoek voor bepaalde tijd opschorten dan wel negatief adviseren over het verzoek om het verlenen van een Beginseltoestemming. In het geval dat een kind al illegaal in het gezin is opgenomen, zal de Raad een onderzoek naar de opvoedingssituatie doen om te bezien of een kindbeschermingsmaatregel en uithuisplaatsing geïndiceerd zijn.

5.1.5 Onderzoek

De Raad doet onderzoek naar de volgende vragen:

- Hoe is/zijn de aspirant-adoptiefouder(s) en de eventuele (huwelijks-) partner omgegaan met de wettelijk verplichte voorlichting, die zij vóór het raadsonderzoek hebben ontvangen?
- Is/zijn de aspirant-adoptiefouders bereid om open te zijn over de afstand en adoptie van het kind? Dit wordt expliciet met de aspirant-adoptiefouders besproken. Voor de oordeelsvorming van de Raad is het van belang te weten of de aspirant-adoptiefouder(s) en de eventuele (huwelijkse) partner bereid zijn het op te nemen adoptiekind zo spoedig mogelijk voor te lichten over zijn identiteit en afkomst.

- Is/zijn de aspirant-adoptiefouders bereid het kind preventief en curatief gangbare medische behandelingen te laten ondergaan? De bereidverklaring hiertoe wordt met de aspirant-adoptiefouders besproken, waarin de consequenties ten aanzien van geloofs- of levensovertuiging een centrale plaats innemen.
- Is de eventuele partner concreet bereid financiële en juridische verantwoordelijkheid te gaan dragen (ook als de adoptiefouder iets zou overkomen)?
- Brengen de informatie uit de medische verklaring, de informatie van het Centraal Justitieel Documentatie Register (JDR) en/of eventueel beschikbare informatie over cliënten afkomstig uit het registratiesysteem van de Raad, risicofactoren voor het opvoeden voor een buitenlands adoptie kind naar voren? Bij de beoordeling van de informatie uit het JDR wordt overeenkomstig de screening van pleeggezinnen gewerkt.

In het onderzoek en het rapport moet in het licht van het *Haags Adoptieverdrag* ten minste aandacht worden besteed aan:

- de identiteit van aspirant-adoptiefouder(s) en de eventuele (huwelijks) partner;
- hun persoonlijke achtergrond, waaronder geloofs- of levensovertuiging;
- gezinssituatie en medisch verleden en huidige gezondheidstoestand;
- hun sociale milieu en netwerk;
- hun beweegredenen voor adoptie;
- hun geschiktheid om te adopteren;
- voor welke adoptiefkinderen zij geschikt zouden kunnen zijn (eventueel oudere en/of kinderen met een medisch dossier of een dossier waaruit blijkt dat extra zorg, aandacht en begeleiding nodig is, en/of meer dan één kind tegelijk).

Daarnaast komen in ieder geval ook de volgende zaken in het onderzoek aan de orde:

- de onderlinge relatie van aspirant-adoptiefouders;
- hoe de aspirant-adoptiefouders omgaan met problemen en spanningen, waaronder het verwerken van kinderloosheid;
- de identiteitsvorming van het adoptiekind;
- de ideeën, verwachtingen en wensen ten aanzien van het te adopteren kind;
- verwachtingen over de eigen opvoedingsmogelijkheden;
- verwachtingen over mogelijke discriminatie van het buitenlandse kind en andere bijzonderheden betreffende het kind.

Tevens dienen in het rapport duidelijk het gezinssysteem en de gezinsverhoudingen beschreven te worden ten behoeve van de matching van kind en gezin.

Alleenstaande aspirant-adoptiefouder

Bij een voornemen van adoptie door een alleenstaande zal extra aandacht worden besteed aan wat deze een adoptiekind kan bieden op het terrein van beschikbaarheid en stabiliteit. Daarnaast wordt in het onderzoek aandacht besteed aan het sociale netwerk waarbinnen de alleenstaande functioneert en wat de personen binnen dit netwerk voor zowel de aspirant-adoptiefouder als het toekomstige adoptiekind concreet kunnen betekenen.

Bij adoptie door één persoon zal indien deze persoon gehuwd is of duurzaam samenleeft de inhoud van het onderzoek hetzelfde zijn als wanneer adoptie door twee gehuwden gevraagd wordt.

Onderzoek met een beperkt of aanvullend karakter⁸

Bij een onderzoek met een beperkt of aanvullend karakter gaat de Raad na of alle gegevens in het eerder uitgebrachte gezinsrapport nog kloppen en wordt onderzocht of de actuele omstandigheden risicofactoren naar voren brengen, die tot contra-indicaties leiden voor het eerder uitgebracht advies. Dit betekent ook dat aanvragers opnieuw een medische verklaring (zie paragraaf

⁸ Er is sprake van een onderzoek met beperkt of aanvullend karakter in de volgende gevallen: een verzoek om aanpassing van het rapport nadat al beginseltoestemming (BT) is verleend, om verlenging BT, eventuele intrekking BT, opnemings tweede of volgend kind, vragen over afgifte van een vergunning tot verblijf voor een kind met adoptiefouders met verblijfplaats in het buitenland, advies over voorgenomen adoptie na plaatsing van kind in een gezin na een in het buitenland conform alle door beide landen gevraagde voorwaarden.

3.1.2.) dienen te overleggen en dat door de Raad opnieuw informatie uit het Justitiële documentatieregister opgevraagd zal worden.

Opneming tweede en volgend kind

Bij een verzoek om opneming van een tweede en volgend kind onderzoekt de Raad naast de beschermende factoren en risicofactoren voor het eventuele toekomstig kind, tevens hoe de opneming van een eerder opgenomen adoptiekind is verlopen en hoe het adoptiekind in het gezin, ook ten aanzien van de reeds aanwezige kinderen, is ingegroeid. Tevens onderzoekt de Raad wat de opneming van een tweede of volgend kind voor het gezin en de daarin reeds aanwezige kinderen zal betekenen.

Bij het voornemen om te adviseren om geen beginseltoestemming te verlenen wordt in ieder geval een gedragsdeskundige en een juridisch deskundige geraadpleegd.

Onderzoek naar aanwezigheid bijzondere omstandigheden

De Raad doet op verzoek van de Minister van Justitie onderzoek naar de aanwezigheid van *bijzondere omstandigheden op grond van art. 5 of 8 Wobka*, uitgaand van de Richtlijnen opneming buitenlandse kinderen ter adoptie van 1 december 2000, artikel 3 lid 3 (Staatscourant 234), in de volgende gevallen:

- de opneming van meer dan één kind tegelijk;
- overschrijding van de in de wet gestelde leeftijdsgrens van aspirant-adoptiefouder(s);
- overschrijding van het maximale leeftijdsverschil van 40 jaar tussen aspirant-adoptiefouder(s) en het te adopteren kind;
- de overschrijding van de maximale leeftijdsgrens van het kind.

Wat betreft de leeftijd van aspirant-adoptiefouder(s) is het niet mogelijk een beroep te doen op bijzondere omstandigheden indien beide aspirant-adoptiefouders ten tijde van het indienen van het verzoek aan de Minister van Justitie de leeftijd van 44 jaar hebben bereikt, of indien redelijkerwijs te verwachten is dat de oudste aspirant-adoptiefouder op het tijdstip van de beslissing over de verlening van een beginseltoestemming de leeftijd van 46 zal hebben bereikt. Een alleenstaande mag ten tijde van het indienen van het verzoek de leeftijd van 44 jaar niet hebben bereikt.

De beoordeling van verzoeken van aspirant-adoptiefouder(s), waarin op het moment van indienen van de aanvraag sprake is van overschrijding van de

leeftijd van 42 jaar, vindt plaats op grond van het zogenaamde 'nee-tenzij principe'. Dat wil zeggen dat de Centrale Autoriteit het verzoek afwijst tenzij sprake is van bijzondere omstandigheden (zie art. 2 lid 2 van de Richtlijnen opnemning buitenlandse kinderen ter adoptie). Dit geldt ook voor de opnemning van een tweede of volgend kind als één of beide adoptiefouders ten tijde van het verzoek om opnemning van een tweede of volgend kind de leeftijd van 42 (en nog niet van 44 jaar) heeft bereikt. De Centrale Autoriteit kan aan de Raad vragen om onderzoek te doen of er sprake is van bijzondere omstandigheden.

Bij de start van het onderzoek stelt een gedragsdeskundige van de Raad een zogenaamd IBO-profiel (Instrumentarium Bijzondere Omstandigheden) op met behulp van psychologische vragenlijsten. Aan de hand van de door de aspirant-adoptiefouder(s) ingevulde vragenlijsten worden mogelijke risico's voor de opnemning van een ouder kind en/of adoptiekind met een specifieke zorgbehoefte (zogenaamd special need kind) afgeleid. De zogenaamde risico- en beschermende factoren worden tegen elkaar afgewogen op grond van het nee-tenzij principe.

Vanwege het hiervoor genoemde vereiste leeftijdsverschil tussen aspirant-adoptiefouder(s) en het kind, van maximaal 40 jaar, gaat het in deze gevallen, behoudens bijzondere omstandigheden, om kinderen van 2 jaar of ouder. Zie ook de hierboven genoemde Richtlijnen opnemning buitenlandse kinderen ter adoptie.

5.1.6 Rapportage

Voor wat betreft de inhoud van de rapportage zie paragraaf 3.3 van het Kwaliteitskader.

Voor de afgifte van de gezinsrapportage inzake adoptie gelden aanvullende regels:

- Alle rapporten met betrekking tot onderzoeken i.v.m. het opnemen van een buitenlands kind ter adoptie worden op grond van de Wobka (art. 5) door de Raad **niet** afgegeven aan aspirant-adoptiefouders, ook niet in conceptvorm.
- Voor zover een gedragsdeskundige van de Raad een zelfstandig onderdeel van de rapportage heeft verzorgd, is deze zelf verantwoordelijk voor de bespreking hiervan. Voor zover de gedragsdeskundige onderzoek heeft gedaan naar bijzondere

omstandigheden kunnen de interpretaties van dit onderzoek worden afgegeven.

- Het rapport wordt in conceptvorm met aspirant-adoptiefouders besproken. Voor zover mogelijk⁹ worden de opmerkingen daarbij in het rapport verwerkt.
- Alvorens het definitieve gezinsrapport aan het Ministerie van Justitie wordt verstuurd, stelt de Raad de aspirant-adoptiefouders in de gelegenheid binnen twee weken het rapport in te zien teneinde te kunnen verifiëren of en op welke wijze het commentaar op het conceptrapport in het definitieve rapport is verwerkt.
- Het definitieve gezinsrapport wordt door het Ministerie van Justitie doorgestuurd aan de vergunninghouder. Indien de Raad negatief adviseert en het Ministerie van Justitie op grond daarvan geen beginseltoestemming verleent, kan (op schriftelijk verzoek van de aspirant-adoptiefouders) afgifte van de rapportage uitsluitend plaatsvinden door het Ministerie van Justitie.

5.2 Opneming in Nederland geboren kind ter adoptie

5.2.1 Taak van de Raad

De Raad voor de Kinderbescherming heeft als taak om te beoordelen of aspirant-adoptief ouders geschikt zijn voor het opnemen van een in Nederland geboren kind dat voor adoptie in aanmerking komt.

Aan aspirant-adoptiefouders, die een in Nederland geboren kind ter adoptie wensen op te nemen, worden door de Raad dezelfde formele voorwaarden gesteld als aan aspirant-adoptiefouders die een kind uit het buitenland wensen op te nemen; met dien verstande dat voor de leeftijd van de aspirant-adoptiefouders en eventuele partner een maximale leeftijd van 41 jaar geldt ten tijde van de plaatsing van het kind.

5.2.2 Werkwijze en onderzoek

Indien in Nederland een kind wordt geboren en de ouder(s) na de geboorte aangeven te overwegen het kind niet zelf op te voeden en te verzorgen of indien een kind langs andere weg voor adoptie in aanmerking komt, worden aspirant-adoptiefouder(s) geselecteerd die reeds het onderzoek voor

⁹ Feitelijke onjuistheden in de passage van de betreffende cliënt/betrokkene worden zonodig gewijzigd; voor het overige wordt de reactie aan het eind van het rapport verwerkt dan wel als bijlage aan het rapport toegevoegd.

opneming van een buitenlands kind ter adoptie positief hebben doorlopen en over wie een aantekening is gemaakt, dat zij geschikt en bereid zijn een in Nederland afgestaan kind te adopteren.

Het onderzoek heeft dezelfde inhoud als het screeningsonderzoek dat wordt verricht bij de wens tot opneming van een buitenlands kind ter adoptie. De Raad heeft met de in aanmerking komende aspirant-adoptiefouder(s) een aanvullend contact over de specifieke punten van het opnemen van een in Nederland geboren kind. Dit betreft onder andere:

- het begrip kunnen hebben voor de afstandsmotieven van in Nederland wonende ouders;
- het kunnen omgaan met de nabijheid van die ouder(s), hetgeen kan betekenen dat er contact blijft tussen het kind en diens ouder(s) en eventuele familie (een zogenaamde open adoptie);
- het (desgevraagd) regelmatig verstrekken van informatie over het kind aan de ouder(s); de bereidheid van aspirant-adoptiefouder(s) daartoe is noodzakelijk.

Daarnaast wordt onderzocht of de aspirant-adoptiefouder(s) om kunnen gaan met de onzekerheid dat de ouder(s) nog op hun voornemen tot afstand terug kunnen komen, terwijl het kind al wel als pleegkind in het gezin van de aspirant-adoptiefouders verblijft.

De Raad wijst tijdens het gezinsonderzoek de pleegouders c.q. aspirant-adoptiefouder(s) erop dat de toestemming tot adoptie door de ouder(s) kan worden ingetrokken tot het moment dat op het adoptieverzoek van de pleegouders/aspirant-adoptiefouder(s) door de rechter is beslist.

5.3 Opneming Nederlands pleegkind

Alle pleeggezinnen die in verband met de plaatsing van een minderjarige in hun gezin pleegzorgvergoeding ontvangen in het kader van de Wet op de jeugdzorg, moeten over een door de Raad afgegeven 'Verklaring van geen bezwaar' beschikken. Deze verklaring wordt aangevraagd door een voorziening voor pleegzorg. De aanvrager informeert de aspirant-pleegouders hierover.

Deze justitiële screening gaat vooraf aan het pleegouderonderzoek door de voorziening voor pleegzorg die beoordeelt of een pleeggezin geschikt is om een pleegkind te verzorgen en op te voeden.

5.3.1 Taak van de Raad

De raad onderzoekt of er sprake is van bezwarende feiten of omstandigheden die het afgeven van een Verklaring van geen bezwaar in de weg staan.

5.3.2 Werkwijze

Via de voorziening voor pleegzorg ontvangt de Raad, in wiens arrondissement de aspirant pleegouders wonen, de schriftelijke toestemming van de aspirant-pleegouders en van alle op dat adres inwonenden vanaf 12 jaar om gegevens uit het justitieel documentatieregister op te vragen.

Opvragen en raadplegen gegevens

- De Raad beziet allereerst of de gegevens uit de Gemeentelijke Basis Administratie overeenstemmen met de door de aspirant-pleegouders en de inwonenden verstrekte gegevens.
- Daarna raadpleegt de Raad het eigen archief — en indien aspirant-pleegouders binnen 5 jaar vanuit een ander arrondissement zijn verhuisd ook het dossier van de locatie van de toenmalige woonplaats van de aspirant-pleegouders.
- De Raad vraagt de gegevens op uit het justitieel documentatieregister.

Afweging

Vervolgens moet worden afgewogen of er redenen zijn die een afgifte van een Verklaring in de weg staan. Bedoelde verklaring wordt afgegeven tenzij de ingewonnen informatie duidt op zodanige gedragingen, mentaliteit of omstandigheden van (één van) de aspirant-pleegouders, andere gezinsleden of bewoners, dat plaatsing van een pleegkind een gevaar voor het welzijn van deze minderjarige zou opleveren. Dit gevaar is in beginsel aanwezig indien er sprake is geweest van:

- eerdere contacten van de Raad met het beoogde pleeggezin in verzorgings- of opvoedingsproblematiek;
- een strafrechtelijke afdoening inzake geweldsdelicten, ernstige vermogensdelicten en oplichtingsmisdrijven;
- strafrechtelijke afdoeningen inzake overtredingen van zodanige aard en /of frequentie dat hieruit een gering verantwoordelijkheidsbesef blijkt;
- zaken, ook als deze geseponeerd zijn, die aanleiding geven tot mogelijke bijzondere risico's zoals verdenking van zedenmisdrijven of kindermishandeling;

Bij een strafrechtelijke afdoening inzake zedendelict of kindermishandeling wordt de afgifte van een Verklaring van geen bezwaar altijd geweigerd.

Weigering afgifte Verklaring van geen bezwaar

Indien de Raad voornemens is de afgifte van een Verklaring van geen bezwaar te weigeren, nodigt de Raad de aspirant-pleegouders uit om toelichting te geven en /of aanvullende informatie te vragen. De gegeven informatie kan leiden tot wijziging van het voornemen tot weigering van de afgifte van de Verklaring van geen bezwaar dan wel tot het afgeven van de Verklaring van geen bezwaar welke enkel betrekking heeft tot de plaatsing van een specifiek kind.

Bij een weigering van afgifte van een Verklaring van geen bezwaar worden de aspirant-pleegouders in de gelegenheid gesteld om hun verzoek in te trekken en de Raad daarover binnen 14 dagen te berichten.

Indien de aspirant-pleegouders hun verzoek niet intrekken, ontvangt de voorziening voor pleegzorg mededeling van het niet verstrekken van een Verklaring van geen bezwaar, zonder dat op de inhoud van het justitieel documentatieregister wordt ingegaan. De aspirant-pleegouders ontvangen een gemotiveerd besluit met de mededeling dat zij de mogelijkheid hebben bezwaar aan te tekenen.

Ingeval pleegouders hun verzoek wel intrekken, wordt hiervan ook mededeling gedaan aan de voorziening voor pleegzorg.

Onderzoekstermijn

Indien de zaak op stukken afgedaan kan worden, wordt het onderzoek afgesloten binnen 4 weken vanaf de ontvangst van het betreffende verzoek. Deze termijn bedraagt 8 weken indien contact met de aspirant-pleegouders noodzakelijk is.

Indien een pleeggezin voor een periode van twee jaar of langer niet feitelijk als pleeggezin heeft gefunctioneerd, dient een nieuwe Verklaring van geen bezwaar bij de Raad te worden aangevraagd.

5.4 Advisering aan een rechter of buitenlandse instantie

5.4.1 Taak en werkwijze

Op verzoek van een Nederlandse of buitenlandse¹⁰ rechter stelt de Raad een onderzoek in en brengt advies uit over een verzoek tot adoptie. Bijvoorbeeld indien de partner van één van de ouders van het kind dit kind wil adopteren. De Raad onderzoekt of de verzochte adoptie in het belang van het kind is. In zijn advies neemt de Raad mee of aan de wettelijke bepalingen is voldaan (art. 1:227 en 228 BW).

5.4.2 Onderzoek

In het onderzoek door de Raad wordt aandacht besteed aan de vraag of het kind legaal in het gezin is opgenomen. Voorts wordt bekeken of het kind is of wordt voorgelicht door de adoptiefouder en zijn of haar partner over zijn identiteit en zijn biologische afkomst. Tevens wordt aandacht besteed aan de relatie tussen het kind en de ouder-niet-gezagsdrager (eventuele omgangsregeling).

Indien het kind op het tijdstip van de adoptie omgang heeft met de ouder-niet-gezagsdrager, ten aanzien van wie de familierechtelijke betrekkingen met het kind ophouden te bestaan, kan de rechter bepalen dat zij gerechtigd blijven tot omgang met elkaar(1:229 BW).

¹⁰ Het betreft hier ondermeer de postplacement onderzoeken op verzoek van een buitenlandse rechter of andere buitenlandse autoriteit.

6 Afstammingsvragen

6.1 Juridisch kader

Artikel 7 IVRK bevat het recht van een kind om te weten van wie het afstamt. Artikel 8 van dit verdrag legt aan de overheid de verplichting op om er voor te zorgen dat dit recht geëerbiedigd kan worden.

De bepalingen van de Wet bescherming persoonsgegevens zijn van toepassing.

6.2 Taken en werkwijze

De Raad onderscheidt twee typen verzoeken, namelijk:

1. verzoeken om informatie;
2. verzoeken om bemiddeling.

Beide soorten verzoeken kunnen afkomstig zijn van (afstands-)ouders, en van kinderen (al dan niet geadopteerd) en adoptief- of pleegouders.

ad 1. Een verzoek om *informatie* uit eventueel bij de Raad aanwezige documenten over het kind, de adoptief- of pleegouders en de (afstands-)ouder(s).

Voor een kind geldt dat hij recht heeft te weten van wie hij afstamt. Dit betekent echter niet dat hij zonder meer inzage in of afgifte van alle eventueel aanwezige informatie krijgt.

De Raad past bij een dergelijk verzoek de uitgangspunten van de Wet bescherming persoonsgegevens toe.

ad 2. Een verzoek om *bemiddeling* kan betreffen:

- informatie over het kind, de adoptief- of pleegouders en de (afstands-)ouders welke niet bij de Raad berust;
- de wens van de (afstands-)ouder(s) om in contact te komen met het kind of de wens van het kind om in contact te komen met de (afstands-)ouder(s).

De Raad zal, voor zover deze verzoeken niet verwezen zijn naar Fiom, een gesprek hebben met de verzoeker voor toelichting op het verzoek. Wanneer de Raad besluit om hieraan mee te werken, zal de Raad op zorgvuldige wijze pogingen doen om in contact te komen met het kind c.q. de ouder(s) teneinde te kunnen bemiddelen ten aanzien van het verzoek om informatie of contact.